

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 8 ՄԶՆ.
Գաւառացի 10 ՄԶՆ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ 4 ՄԶՆ.
Գաւառացի 5 ՄԶՆ.
Շաբաթական տոմար մի քանի ամիս հա-
մար 3 դուրոյց երկու անգամի հա-
մար 2 դուրոյց, աւելի անգամներու
համար գատ առկարծութիւն կը-
լայ :

ԼԵԱՔԻԲ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Լիւթախոյնէն եկած վերջին լու-
րերը խաղաղութեան նպատակով
կընեն :

Կը հաւատեն թէ Ռուսիոյ կայս-
րէն Արեւելեան Ռումելի մէջ անցած
անցից վրայ դժգոհելով հրաման ը-
րեր է Լուսանոֆ իշխանին որ անա-
չաւ քննութիւն մընէ և իրաց այս
վիճակը դադարեցնելու համար հարկ
եղած միջոցները անօրինէ : Այս նը-
պատակաւ է, կըսուի, Ն. Վախմու-
թեան Ադրբեյջանական երթման :

Նմանապէս կը հաւատեն թէ
Անտաշի կոմսն իմացուցեր է Բ. Դը-
րան թէ Աւստրո-Հունգարական կա-
ռավարութիւնն Եւրոպական թուր-
քիոյ մէջ Պէրլինի դաշնադրութեան
կապակցութեամբ գործադրութիւնը պիտի
պահանջէ : այսինքն պիտի պնդէ որ
Ռուսական զօրքը որոշեալ պայմանա-
ժամանակէն իւրեւրի թուրքական
գաւառներէն :

Աֆղանստանի մէջ անգղիացւոց
յառաջխաղաղութիւնը կը շարունա-
կէ՝ առանց մինչև ցարդ ընդդիմու-
թեան հանդիպելու :

Վերջին հեռագիրը մը կը ծանու-
ցանէ սակայն թէ Աֆղանքը մեծ պատ-
րաստութիւն կը տեսնեն զօրեղ գե-
մադրութիւն մընելու ի Բէիքվար, ուր
քաջութեամբ էին խուրդուի բերքը
պարսկերէն պարսկէ ետե :

Ուրիշ հեռագիր մ'ալ կը ծանու-
ցանէ թէ Աֆղանստանի Էմիրը սահ-
մանադրութիւն վրայ Պարսկական զօրաց
չարժան պատճառաւ՝ Գանտահար
դրկած զօրքն Հէրաթ կը կոչէ :

Այս վերջին հեռագրէն այնպէս
կը հասկնուի թէ Պարսից շարժումն
Աֆղանստանի դէմ է, մինչդեռ աս-
կէ առաջ կըսուէր թէ Աֆղանստանի
Էմիրին օգնելու միտք ունին :

Այս զրոյցներուն ո՛րն ստոյգ լի-
նիւր քիչ օրէն կը հասկնուի :

Կերեկի թէ Բելուստանայ մէջ
Պէտերհան փաշային երկու որդւոց
յարուցած ապստամբութիւնն օր քան
զօր ընդարձակելու վրայ է :

Բ. Գուռը բաղուն զօրութիւն կը
դրկէ ապստամբաց դէմ Երզնկայէն ու
Հալեպէն, և հրամատարութիւնը խո-
ղանի ապստամբութիւնը դադող իշ-
դէթ փաշային յանձնած է, որ չորեք-
շաբթի իրեկուն իզդէստին չոգենա-
ւով մայրաքաղաքէն իսկէնտէրուն դը-
նաց Վահէ Սուլթանին լանսկի օգ-
նական ֆէրիզ. Գեաղիմ փաշային և
Ֆէրիզ Աբիֆ փաշային հետ :

Փիլիպէի Մարիցա անուն լրա-

դիրը Պուլղար այրիններուն ստորագ-
րութեամբ Եւրոպական յանձնաժո-
ղովոյ մատուցուած տղերագրի մը
պատճենը կը հրատարակէ, որոյ մէջ
Պուլղար այրինները թուրքաց խոշ-
ժութիւններէն դառնապէս դանդա-
տելով դատաստան ու արդարութիւն
կը խնդրեն Եւրոպական տէրութիւն
ներէն, և իրենց երկերը վերստին
թուրքաց իշխանութեան յանձնելու
տրամադրութեան դէմ կը դրողբեն :

Մայրաքաղաքի Լա Ռիւրքը լրա-
գիրն իշխեալ աղերսագրին պատճենն
հրատարակելու առթիւ դիտողու-
թիւն կընէ իրաւամբ թէ յանձնաժո-
ղովն արդար դատաստան ընելու հա-
մար պէտք էր որ Պուլղարաց կողմէ
թուրքաց վրայ ի գործ դրուած ա-
նողք վրէժխնդրութեանց նկարա-
գիրն ալ ի միտին ներկայանար ի-
րենս Մարիցա կը մոռնայ անոնց խոս-
քննել :

Ահաւասիկ իշխեալ աղերսագրին
թարգմանութիւնն :

« Ողորմած Տեառք :

« Հարաւային Պուլղարի վարչու-
թիւնը Պէրլինի դաշնադրութեան
համեմատ կազմաւորելու համար մեծ
տէրութեանց իրազօր երեսփոխանաց
փիլիպէ եկած ըլլալուն լուրը մեզ
հասնելով՝ վերջ տուաւ մեր այն վը-
հատութեանն, ուր ձգած էին մեզ
մեր կրած անլուր տառապանքն ու
գեղարդութիւնները : Հետեւաբար՝
օգուտ քաղելով այս առիթէն՝ կու-
գանք, ողորմած Տեառք, մեր կրած
խժդժութիւնները ձեզ ներկայացը-
նել :

« Ստորագրեալը՝ 864 այրիք Գաւ-
լովայի, անցեալ տարի սոսկալի կեր-
պիւ կորուսեալ մեր այրերը, մեր եղ-
բարքն ու մեր օրդերն, և մինչև այ-
սօր ոչ ոք հաշիւ խնդրեց այս ոճիւր-
ները գործողներէն : Մեր քաղաքա-
քակրթ իւրապան իրեն հաստատակց
դատաւոր, և տկար ու գերի ժողո-
վըրդոց իբրեւ վեհաճն պաշտպան
նկատելով միշտ, համազուած ենք թէ
փափաք և կարողութիւն ունին իւ-
րապական դերդաստանին ծոցին մէջ
ոճիւր գործողները պատժելու և ար-
կարներն ու հարածեալները պաշա-
պանելու :

« Այս զգացմանց վրայ հիմնեալ
կաղաչմբ զձեզ, ողորմած անդամը
Եւրոպական յանձնաժողովոյ, որ հա-
ճիք հարցնել Սուլթանին և իւր նա-
խարարաց թէ ինչո՞ւ թողլ տուին ի-
րենց զօրականաց և թուրք ժողովըր-
դոց որ մեր այրերը, եղբարներն ու
օրդերն սպաննեցին, յաշտեցին, կա-
խեցին, և մեր ամեն ունեցածը յա-
փըշտակեցին, մինչև յետին կիճն ու
ջնջանք : Ինչո՞ւ թողլ տուին որ մեր
եղբայրները պղծեցին, մեր գարոց-
ները քանդեցին, և այնպիսի ոճիւրներ

գործեցին, զորս կամաչենք յիշել, և
այս ամենը մեր քաղաքին Գայմազամ
Հասան էֆէնտինն աչքին առջև, և
ի ներկայութեան քաղաքէն անցնող
դարձող բազմութիւ զինուորական և
քաղաքային փաշայից, ինչպէս նաև
երկու գլխաւոր օտարականաց, որք
մեզ բրինձ և աղ բաշխելու եկած է-
ին, և որոց ոչ անունը կըցինք սով-
րիւ և ոչ ինչ աղբէ լինիլ :

« Սարսափէ և կսկիծէ խելացի-
ղեալ՝ փաշաներուն և օտարագղ-
եաց ետեւէն կը վազէինք և անոնց
գլխութիւնն ու պաշտպանութիւնը կը
խնդրէինք : մեր սիրելի ամուսնոց և
օրդւոց գլխները յոյց կուտայինք
որք փողոցներուն մէջ կը փռէին :
մեր անօթի և ահաբեկ դաւակները
կը ցուցնէինք աղաչելով որ դադար-
ցնեն սարսափելի ջարդը՝ որ կը շա-
րունակէր, և Պաշը պողոտայ կատա-
ղութիւնն, որով քաղաքը կաւերէին :
Բայց, աւա՛ղ, ոչ ոք կը լսէր մեզ :
ամենն ալ մեր ջնջումն երդուած է-
ին : Բրինձ և աղ բաշխող վերայիշեալ
երկու օտարականաց ալ դիմեցինք, և
իրեն աղատարար հրեշտակներու
պաղատեցանք : Օղնեցէք մեզ կըսե-
ինք, աղատեցէք մեզ, թող մի՛ տաք
թուրքաց և Չէրքէզաց որ մեզ ջար-
դեն : Գլխացէք մեր վրայ, ողորմե-
ցէք սա որքերուն : Բայց, աւա՛ղ,
մեր աղաչանքն անապատին մէջ կը
ցնդէր : Այն օտարականներն օրին
մէկը մեկնեցան և մեր վերջին յայտն
ալ հետերին տարին : Զօրականք շա-
րունակեցին աւարառութիւնը, Չէր-
քէզը կտորածը, իշխանութիւնն ալ
բանտարկութիւնն ու կախաղանը դի-
շեր ցերեկ և ամեն վայրկեան : Այս
վիճակը տեսց յուլիս 10 էն մինչև
գեղիւ 27, այն է՝ Ռուսական զօրաց
մեր քաղաքը մտած օրը : Ամբողջ հինգ-
ամիս սարսափելի չարարանք կըրե-
ցինք, մեր դաւակաց հետ նկուղնե-
րու մէջ կամ ձեղուններու տակ պահ-
ւըտած, տանջուելով տաքէ, ծարա-
ւէ, քաղցէ, ցուրտէ, մեր սպանեալ
ամուսնոց եղբարց և դաւակաց յիշա-
տակներէն, և երեսն երեւելու և մեր
դաւակաց աշուրնու առջև յօշոտիլը
տեսնելու երկիւղէն :

« Մեր կրած տառապանքը չպի-
տի մոռնանք յաւիտեան : այն չարա-
շուք օրերուն մի միայն յիշատակն այ-
սօր իսկ կը դողացնէ մեզ, որպէս թէ
թուրք զօրականները տակաւին մեր
դռներուն առջև կեցած լինէին :

« Հարցուցէք, Տեառք, Սուլթա-
նին թէ ինչո՞ւ ներեց այս կոտորած-
ները : Հրաման ըրէք թուրք քաաա-
ւորաց որ մեր կախուած բանաց և
եղբարց յանցաւորութիւնն հաստա-
տող ատենական արձանագրութիւն
ները ձեզ ներկայացնեն : Պէտք է ը-
նէք զայս : պէտք է լաւ հասկնաք
թէ ինչ բարոյականութեան տէր է

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրացրաց ճանրու-
ած աղբը խորագրուել է ան վրայ է :
Լրացրաց վերաբերեալ նամակ
կամ որ և իցէ գրութիւն խորագր-
— Տնարկնին պիտի ուղղուի, Ղարա-
թիս Սանտրքըրար Զատաէսի թիւ
198, Նորո խան, Մատիսի գրասեն-
եակը :
Հանրու ծախքը չվճարուած նա-
մակ չընդունուի :

այն կառավարութիւնն, որուն իշխա-
նութեան ներքեւ կուգէր դնել մեզ վե-
րադրին :

« Արդարութիւն կը խնդրենք յա-
նուն պաղարեամբ սպանեալ մեր սի-
րելեաց, արդարութիւն կը խնդրենք
յանուն այս որոց, որոց հայրերը
կախուեցան, որոց ամեն ինչքն յա-
փըշտակուեցան, և որք յետին թըշ-
ւառութեան մէջ ինկած են : Եւ այս
արդարութիւնը, ձեռնէ կ'սպասենք,
ողորմած Տեառք : Դուք քաղաքա-
կըրթեալ Եւրոպիոյ երեսփոխաններն
էք : Դուք ինքնին ծաղիկն էք այդ-
Եւրոպիոյ, և մեք համոզուած ենք
որ անպատիժ չպիտի թողուք այսպի-
սի բարբարոսութիւնները :

« Եթէ աղաչեց կուգէք, բարե-
հաճեցէք Գարլովայի թուրք բնակչաց
երեւելիներէն Միլթէվէլլի Ռաշիտ է-
ֆէնտին, որ հիմա փիլիպէ կը զըտ-
նուի, հոս բերել տալ, որպէս զի նա
լաւ ձեզ թէ մեր խեղճ այրերն ու եղ-
բայրներն որք կախուեցան, ամենա-
փոքր յանցանք մ'ունենին :

« Կըսուի, բայց մեք չենք հաւա-
տար թէ Գրիստանեայ Եւրոպա մեզ
նորէն Սուլթանին իշխանութեան ներ-
քեւ դնել որոշեր է, և թէ քիչ ժա-
մանակէն թուրք զօրականներն՝ որք
մեզ շարքեցին ու կողոպտեցին, վե-
րադրին պիտի գան պղծել այն եր-
կերը, զոր մեր եղբարց արեւմտ թըշ-
մեցին : Բ՛հ, այդ բանը չպիտի կա-
տարուի երբեք, մեք չենք կրնար եր-
բէք հանդուրժել մեր մէջ այդ ար-
եւանարբունքն, և կերդուեք ձեզ,
որ անոնք Պուլղարիս չպիտի մանեն՝
առանց Գարլովայի այրեաց գլխի-
ներուն վրայէն անցնելու : Մտածու-
թիւնը միայն թէ աղոնք մեր տէրե-
րը պիտի լինին, մահը նախամեծար
համարիլ կուտայ մեզ :

« Կաղաչենք զձեզ, Տեառք, յանձ-
նաժողովականք, հաճեցէք նկատու-
ղութեան առնուլ մեր ներկայացու-
ցած բաղձանքներն և ձեր կառա-
վարութեանց ծանուցանել, ընդու-
նելով մեր խորին մեծարանաց հա-
ւատարմքն, որով մնալը ձեզ

Խոնարհ աղախնայք
(Ստորագրութիւնն)

ՀՆՈՒԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոն 28 նոյ .
Նախարարական շրջադրական մը կը
հրապարակէ թուրք երեսփոխանները ներ-
կայ գտնուիլ խորհրդարանին բացմանը
դեպի . 3 ին :
Ամենակարեւոր քուէարկութիւն մը
կ'սպասուի դեպի . 12 ին :

Փարիզ 28 նոյ .
Երեսփոխանական ժողովը՝ ելման համար
նոր հաշտեցցոյն մէջ աղբային տողա-
րանին և զեղարուեցանց համար նա-
նակուած ծախսուց դուստրներն ընդու-
նեց :

կը ծանուցանեն թէ Կոր Բարեկամներու
այ մէջ նոր Զարդեր տեղի ունեցեր են:

Բէյթա 28 նոյ.
Աւստրիական պատուիրակութեան ժո-
ղովին մէջ Աւստրիայի կողմը Պոստիւլ և Հէր-
սէքի գրաւման պատճառաւ 1878ի հա-
մար վարկի յաւելումը մը խնդրելու ա-
ռաջարկն ետ առաւ:

Այս առաջարկը հետագային
Բեդրսպուրկ 29 նոյ.
Ամանս Ռիւս լրագրողը Թուրքիայէն
հինգ Ռուսական զորաւորներու Ռու-
սիա կողմէն ծանուցանելով՝ կայսեր խա-
ղապատէր աշխարհամարտութեանը նշան մը
կը համարէ:

Պոստիւլ 29 նոյ.
Էմիլին իւր զօրութիւնը Բեապուր կը
համարմբէ և իւր մայրաքաղաքը կամ-
րացնէ: Անգղիական զօրքը Բէյթարի վը-
րայ կերթայ, ուր բաղմամբ Ամիլան
զօրք ամրացած են:

Պէրլին 29 նոյ.
Նախարարական հրամանագիր մը՝ հա-
տարակց խաղաղութիւնը վրդովելու կաս-
կած տուող անձանց Պէրլին, Բոցոսամ և
Շարօթիմպուրի բնակիչը կարգելու: Նը-
մանապէս յիշեալ քաղաքացի մէջ զէնք
կրելն ինչպէս նաև վաճառելը կարգելու:
Արդէն գլխաւոր ընկերակալականնե-
րէ քառասունի չափ անձինք վաճառեցան
քաղաքէս:

Հոռոմ 29 նոյ.
Ընկերակալականաց յաւանքը պատ-
ճառաւ կառավարութիւնը քանի մը ժո-
ղովաւորներէն զոցնէ:

Լոնտոն 29 նոյ.
Օոմ. Բոնո. 44 9/16
Փոխ. 1865 43 1/4
» 1869 44 7/8
» 1871 53
» 1872 22
» 1873 42 7/8
» Եղիարտ. 72
Անգլ. Բոնո. 96 1/16

Փարիզ 29 նոյ.
Օոմ. Բոնո. 41,70

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝
Գաւազանի գործող նախարար
Սէրպիւր փաշան ներքին գործող նա-
խարար անուանեցաւ փոխանակ Սա-
լիս Էֆէնտիլին որ առեւտրական գոր-
ծող նախարար անուանեցաւ:

Խորշիտ փաշան դատական գոր-
ծող նախարար անուանեցաւ:

Չամիչ Բոնանէս Էֆէնտիլին հա-
տարակալին շնորհածանց նախարար
անուանեցաւ:

Սերպիւր կառավարութեան կող-
մէ Կ. Պոլսոյ դեսպան անուանեալ
Պ. Քրիսթիէ հինգաբարձի իրիկուն Կ.
Պոլսո հասաւ:

Մայրաքաղաքիս Անգղիական
դեսպանը թարգմանչի ամառանո-
ցէն՝ Բերայի դեսպանատունը փո-
խադրեց բնակութիւնը:

Վաղըթի խօսքին նայելով, Բ.
Դուռն Անգղիոյ երաշխաւորութեամբ
քան միլիոն լիրայի փոխառութիւն
մը կնքելու հրաման ստացեր է Վէհ-
Սուլթանէն:

Յիշեալ լրագիրը կըսէ թէ Ներ-
կայ պարագայից մէջ տէրութեան
գանձն 35 միլիոն լիրա տարեկան ծա-
խոց պէտք ունի: Իսկ եկամուտն
հազիւ այս գումարին կիսուն կը
հասնի:

Այս անել վիճակէն ելնելու հա-
մար, կըսէ յիշեալ թերթը, Բ. Դուռ-
ն որոշեց մեծ տէրութեանց դի-
մել, և դաշնադրութեանց ճշդիւ
գործադրութիւնն, ինչպէս նաև ա-
նոցմէ ոմանց բռնած ընթացքին
վրայ բացատրութիւն խնդրել:

Պատերազմական և ներքին գոր-
ծող նախարարները չորեքշաբթի օ-
րը Ֆէնէր երթալով այցելութիւն տը-
ւին Յուսնաց նոր Պատրիարքին:

Ոստիկանութիւնն այս շաբթու
դրամանենքներու խմբակ մը ձեռք
ձգեց:

Չորեքշաբթի դիշեր Օրթադեզ
պարտիզին մը խրճիթին մէջ երեք
յոյն պարտիզպանք սպաննուեցան:
Չարագործաց ոչը և քանի հազի լի-
նիլը չկրցաւ խմայելի:

Հինգշաբթի առաւօտ Պէրլին ք-

տէրէն ինչոյ Շիրքէթի 17 թիւ շո-
քեհնաւը մէքին պատճառաւ չկրնա-
լով ճանքան շարունակել, Պէպէքի
նաւամատոյցը կենալու ստիպուե-
ցաւ, նոյն միջոցին վերէն ինչոյ Անգ-
ղիական ցորենարարձ շոքեհնաւ մը
յիշեալ շոքեհնաւին զարնուեցաւ,
բարեբաղդարար թերթի և կերպիւ,
որով մեծ փոս մը չեղաւ Շիրքէթի
շոքեհնաւին, բայց մէջի ուղեւորները
սաստիկ վախցան, և այն իրարանցու-
մին մէջ քանի մ'անձինք վիրաւորե-
ցան:

Է Ս Ն Ա Մ Ը Ո Ւ Մ Ո Ւ Մ Ի Է			
17 նոյ. ուրաթ իրիկուն		42,20	
18 նոյ. շարաթ առաւօտ			
բացուեցաւ		42,28	
կէս օրին		42,28	
Բուռն իր երկաթուղի	Ֆր.	43 50	
Թղթադրամ	լիր.	357	

Ա. Գ. Ա. Յ. Ի.

Մայրաքաղաքիս Գաղղիական դե-
պան Վսեմ. Պ. Յուրնիէ հինգշաբթի
իրիկուն ժամը 12 ին միջոցները Ս.
Պատրիարքին այցելութեան գնաց 'ի
Դուռնափու, Ե. Սրբազնութեան տու-
նը, և երեք քառորդի չափ տեսակ-
ցելով խիստ համակրական և յուսա-
տու խօսքեր ըրաւ մեր ազգին վրայ:

Խտալիոյ Վէհ. Թադաւորին կէ-
նաց դէմ՝ փորձուած դաւաճանու-
թեան 'ի դերեւ ելնելուն առթիւ Ս.
Պատրիարք հայրն յանուն ազգին
խնդակցութեան նամակ մը գրեց
մայրաքաղաքիս իտալական դեսպա-
նին:

Երէկ Բաղաքական Ժողովը գու-
մարեցաւ Ղալաթիոյ Մատենադարա-
նը, բայց մեծամասնութիւն չունե-
նալուն պատճառաւ մանր մանր խըն-
դերներով միայն ղաղեցաւ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պ. Պրնոսա տը Պրիւնսիլիք անուն
Գաղղիացի մը Պէրլինի դաշնագիրը
քննադատող տետրակ մը հրատա-
րակած է եղեր, զոր մեք դեռ չը
կրցինք ստանալ, բայց Լրագիր ա-
նուն թերթը նոյն տետրակէն քաղ-
ւած մը հրատարակելով կը զարմա-
նայ թէ՝ ինչպէս եղեր է որ Պէկեան
էֆէնտիլի կարծիքները կը շօշափէ
եղեր Պ. Պրիւնսիլիք:

Պ. Պրիւնսիլիք այդ տեսակ ուրիշ
հրատարակութիւններ ալ ըրած է
քաղաքական խնդրոց վրայ, որք ի-
րենց արժէքէն վեր նշանակութիւն
մ'ունեցած չեն. չենք դիտեր թէ
թէ այս վերջին հրատարակութիւնն
ինչ տարբերութիւն ունի նախորդ-
ներէն, կամ թէ՝ մի և նոյն քաղա-
քական գործը կը կրեն, Այս մասին
առ աշխարհ չկրնալով դատողութիւն
մ'ընել, միայն կրնանք թէ պէտք չէ
զարմանալ որ Պէկեան էֆէնտիլ և Պ.
Պրիւնսիլիք մի և նոյն կերպիւ խոր-
հած լինին: Միթէ չկրնար ըլլալ որ
երկուքն իրարու հետ կանխաւ հա-
մաձայնած ըլլան, կամ թէ՝ իրենք
բնաւ զիրար չճանչելով, երկուքն ալ
մի և նոյն աղբիւրէ ստացած ըլլան
իրենց ներշնչութիւնները: Քաղաքա-
կան աշխարհի և քաղաքական խընդ-
րոց մէջ ասոնք նոր բաներ չեն, որ
մեզ ալ տարօրինակ կամ զարմանա-
լի թուին. շատ հաւանական է որ
նոյն կարծիքներն Էւրոպական ու-
րիշ թերթերու կամ տետրերու մէջ
ալ տեսնուին: Այդ տեսակ սուտ
ու սխալ կամ անտեղի կարծիքներ
մեր լոյս բնաւ արժէք չունին, և
Պէկեան էֆէնտիլի յարուցած խընդ-
րոյն ստացած վախճանէն ետեւ՝ այդ-
խորտակները մեր աղաւազատանցն
արժանի են՝ քան թէ զարմանայ:
Ցաւալին այն է որ մեր ազգային-
ներէն ոմանք տկարամտութեամբ օ-

տար գրելներու կը դիմեն Հայ-
կական խնդրը հեղեկաւ, ազգը
պառակտելու և ազգասէրներն յու-
սահատեցնելու համար: Մեզ ամե-
նէն աւելի պէտք եղած բանն է՝
ներկայ ծանրակիւռ պարագայից մէջ
մեր վերականգնութեան խնդրէն
զատ ուրիշ խնդրով չզբաղիլ: Հար-
կաւ օտար մը Հայուն մը չափ չզգար
այս վիճակը, և ճշմարիտ Հայ մ'ալ
ոչ օտար թերթերու թեանց կը հե-
տեի և ոչ օտար գործիքով իւր աղ-
գին գէմ կելնէ, այլ կարելի եղածին
չափ օտարէն օգտու քաղելու կաշ-
խատի 'ի նպատակ ազգին:

Մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակ-
եալ Էւրոպական քանի մը թերթե-
րու օժանդակ խմբագիրներէն ո-
մանք Յոյն են: Ասոնք բնաւ առիթ
չեն փախցնել իրենց ձեռքը դնու-
նուած օտարակեղծութիւններուն մի-
ջոցաւ իրենց ազգին շահերը պաշտ-
պանելու: Գաղղիներէն թերթի մը՝
այն է Բուրիէի՝ օժանդակ խմբագիրն
և տպարանագետն ալ Հայ են, ո-
րոց հետ սերտ յարաբերութիւն ու-
նի Պէկեան էֆէնտիլին ինչպէս Պ. Պր-
նոսա Պրիւնսիլիք ալ Բուռնիէ տ'Օրիւն-
նի հետ: Գաւազի է որ այդ ազգայինք
առիթ չեն փախցնել՝ Հայոց ազգը
վշտացնելու և յուսահատեցնելու
համար հայկական ինքնօրինութեան
խնդիրը հեղեկաւ, և Հայոց անձ-
նուէր Պատրիարքն և անոր աշակից
ազգային Ժողովն աշխարհի առջև
պարսաւելու և վատահամբաւելու՝
'ի շնորհս Պէկեան էֆէնտիլի:

Այսպիսի անձանց վայրժանունը
խիստ աղէկ գիտէ Հայոց ազգը:
Բուռնիէ տ'Օրիւն Հայոց ինքնօ-
րինութեան գաղափարն առաջին
անգամ հեղեկաւ ժամանակ խոստա-
ցած էր: Հայոց ազգին ցաւոց դար-
մանին ինչ ըլլալն և անոր համար ինչ
ընթացք բռնել պէտք ըլլալն երկրորդ
յօդուածով մը ցուցնելու Այս յօդուա-
ծին հրատարակումն երկու ամիս 'ի
վեր հետաքրքրութեամբ կ'սպա-
սենք և տակաւին չենք տեսներ:
Կը փափաքինք որ իրենց ազգին բաղ-
ձանքը ծաղրել տուող Հայ եղբայր-
ներն այդ խոստացեալ յօդուածը
ժամ առաջ հրատարակել տան, որ-
պէս զի ազգին իւր ցաւոց պէտք ե-
ղած անվէճ պարմանին վրայ դա-
ղափար մ'ստանայ:

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՅՄԱՆԻ

(Շուր. և Բեք. Դէ. Բէ. 2203)

Կաթողիկէ եկեղեցուց քիչ հեռու,
տեսնուում է Փրիկէ եկեղեցին, բարձր և
վայելուչ շինութեամբ, Ապլաբարկ Հա-
յոց մարզպանից 1057 թուին կառուց-
ված:

Դէպ 'ի Մարկոսյան հայուն է մէկ
ուրիշ ութանիկեան եկեղեցի, որի ներ-
քուստ նշմարելի են հնապարեան նկար-
ները աղաւաղեալ հետքեր: Արա մօտ
փոքրիկ բլրակի սրտին կապած է մի կլո-
րած և սե քարերով շինուած շատուան,
որին «Կաթի հաւուց» անուն են տալիս:
Արանից ոչ հեռու ժայռերի վերայ հիմ-
նարկուած է քառաւորիկ բոյց կիսաքանդ-
անութիւ սենեակներից բաղկացած արքա-
ների պալատը, (ոմանք Պահլաւունեաց
ասեն) որ արեւելքէն մի դուռն ունի հո-
ղով կիսաշափ ծածկուած, որի վերայ
աւելի փոքր, բայց սովորական դուռերի
մեծութեամբ մի լուսամուտ կայ, որ
դուռն հետ մանր սե և կարմիր քարերով
շարուած է, խաչակերպ նկարներով քան-
դակուած: Երկու սենեակ անցնելով հան-
դիպում է ձեռք պալատի աղբիւրը, ուր՝
ինչպէս կը պատմուի՝ մարմարեայ յատա-
կի քարերը մօտ ժամանակներումս կայ
եղեր, որոց հետքն անգամ այժմ չէ ե-
րևում: Մեր ջանքը թօթալ Հաճու և
Գիւլազիլովի հետ պալատի ներքնայար-
կը մտնելու 'ի դերեւ ելաւ, փասն զի նեղ

ճանապարհով ճորամիջից հարկաւոր էր
յալաթիւրս դնալ, գրեթէ միմեանց կից
ժայռերի միջով: Փոքրիկ քեռորդիս (Եր-
ւանդը) որ զարմանալի ճարպիկ մանուկ
մի է, բարձր տեղեր, արեգակի այն կի-
զից տօթին շնայելով, այցելելու աշխա-
տում էր. այստեղ նա նմանում էր լեռ-
նաբնակ մարդերին, որ թռչունի պէս
ամեն տեղ արագութեամբ պտնում են:
Նա տեսնուում էր երբեմն քարձր շինու-
թիւնների սրածայր գագաթին և եր-
բեմն Ախուրեանի ժայռոտ շրջակայքում:

Պալատից ամենքս մի մի կտոր քա-
րերով բեռնաւորված, դէպի կառքերը
գնացինք, ուր և դուռնք եղբայրս քաղա-
քից եկած. ապա դէպի Աջափանք, որ
Անիից սակաւ ինչ հեռավորութիւն ունի,
ուղեորուելու պատրաստուել սկսանք:
Թէև Անի աւերակների վերաբերմամբ
երկար խօսելիք ունէի, բայց 'ի նկատի
ունելով ուրիշ այցելուների մանրամասն
գրածները, ես աւելորդ համարեցի նոյ-
ները կրկնել, (չատերի հազարաձեռները
սխալներով լի են):

Արեգակը իւր վերջին ծիածանագոյն
ճառագայթները հեռացնում էր մեր վե-
րայից, և արդէն վատտակած անհետա-
նում էր հորիզոնի տակ, երբ մեր վեր-
ջին ողջոյնը Անիի եկեղեցիներին և պա-
րիսպներին տալով ճանապարհ ընկանք:
Այս ուղին թէև ընկած էր լայնածաւալ
հովիտի վերայ, բայց երբեմն հարթ և եր-
բեմն մանր քարերի վերայով էինք առաջ
դնում:

Գեղեցիկ գիշեր էր:
Լուսնեակ չկար, սակայն պարզ կա-
պուտակ երկնակախարը վառվում էր բազ-
մաթիւ շողողուն աստղերով, երբ երկու
միմեանց կից ճանապարհի վերայ գտնը-
վող վանքերը հասանք, որոնք երբեմն
Անիից Աջափանք Արքային և նախարա-
րաց դատաստանատուն հրաւիրելու դան-
կակատուն էին եղել, ուր քարոտ զաւի-
վայրը հարկադրուեցանք ոտքով իջնել և
այնտեղից մինչև 'ի Հոռոտի փանքը ոտ-
քով դնալ. (այժմ Աջափանք):

Տեղի վանհայր Ստեփաննոս վար-
դապետ Ներսիսի իւր հիւրասիրութիւ-
նը մեզ ցոյց տալու համար, ամեն միջոց
զորձ դրած էր. երեք մարդու սենեակ-
ներ արդէն պատրաստի էին, եկեղեցու
գաւթի վրայ դրուելով փռուած էր, որոց
վերայ կարգով շարուած մենք 'ի հարկէ
հայր սուրբի ներկայութեամբ թէյ ըմ-
պելուց յետոյ ընթերցեալ ճաչակեցինք:

Արդէն բոլորս վատտակուած լինելով,
ոմանք բաց օդի և ոմանք սենեակներում
քնելու սարկեցինք, ես որ կառքի մէջ
էի, անիծուած միջատներն իսպառ հան-
գիստ չտուն. տեղս գետնի վերայ փո-
խել որոշեցի, որով հնազիւ թէ աչքերս
խփած էի, երբ վանքի մեծ մեծ շինքը
միտրաթափիկի (աւանակի) օգնութեամբ
ինձ ոտքի տակ առնելով կրկին արթնա-
լու առիթ եղան: Երկար լուրից և մի-
ջատներից տանջուած՝ առաւօտուայ ար-
շալոյսի և մեղմ զանկահարութեան ձայ-
նի հետ վեր կենալով եկեղեցի մտայ,
որի զանգակատան գագաթն վերջուտ
չորս սիւնների վերայ բարձրացած է, ձե-
ղունը կարմիր մեծ մեծ քարերի վերայ
զրոյմուած նկարներով և դետիլը բազ-
մաթիւ տապանաքարերով լի էր: Եկե-
ղեցին դրեթէ նոյն մեծութեան էր ինչ-
պէս Անիի մայր եկեղեցին, բայց այս-
տեղ ոչ մի քանդակազորութեան հետք
չկար, փասն զի կաթողիկէն 1876 թուին
նորոգված է. սա որ Յովհաննէս թա-
ղաւորից 1058 թուին կառուցուած է,
ունի նուրբ և վայելուչ շինութիւն, ար-
ճանադրելով լի և պարսպակալ է:

Եկեղեցուց դուռս ելնելով մեր առա-
ջին պարտքը եղաւ դատաստանատուն
մտնել, որ պարսպի մէջ վեց աչքից բաղ-
կացած է, որից ճը մեծ վանքաման չի-
նութիւններ են, երկուսը մանր յանցա-
ւորաց բանտեր և մէկը սրահ: Այս տեղ
տակաւին կանգուն է թաղաւորներից զահ
դրուած սեղանը, որ բլրակի և կամա-
րակալ է և խաչարձաններով շրջապատ-
ւած է, որի բարձրը նշմարելի է Զահե
կայս արած տեղը. սիւնների վերայ մի
քանի տեղ արձանագրեր են դրուում,
որոնք մի քանի դար առաջ վանքի նուր-
բատուների յիշատակարաններն էին:

Ի ՅՊԱՆԻԱ ԴԱՍԻՆ ԻՐԱԳՐՈՋ
ԳԱՆՔԱ ՆՕՐՕ ԻԱՆ